

Поради класному керівнику

Класне керівництво — найбільша відповідальність у роботі вчителя у школі. Він має стати й «мамою» й «татом» свого класу. Це наставник, радник і психолог в одній особі. Хто ж він насправді для учнів і ким має бути?

Класний керівник має вміти «подати себе», завоювати авторитет. Найкраще це зробити, показуючи свою повагу до кожного учня, як особистості із власними думками, поглядами та сприйняттям світу. Незайвим буде продемонструвати свою обізнаність і у власному предметі викладання. Учні, зазвичай підсвідомо, з повагою ставляться до людей, які є справжніми професіоналами у своїй справі. Адже, думають вони, якщо він чи вона чогось не знає, то чому може навчити мене? І чому я маю слухатись порад людини, яка сама не розуміє, про що говорить? Звичайно, усе знати неможливо, тому можна запропонувати всьому класу пошукати відповідь на важке запитання.

Тим учителям, які працюють на посаді класного керівника із задоволенням, знайти спільну мову з учнями легко. Особистий підхід до кожного учня, формування довіри у спілкуванні — найголовніше в його роботі. Замість осуду він порадить, як краще зробити, замість неприємної розмови про низький бал чи прогул — намагатиметься дізнатися про причину такої поведінки. Такий класний керівник — знахідка для будь-якого класу. Навіть із «важким» класом він намагатиметься знайти спільну мову.

Дуже важливим для класного керівника є вміння вирішувати конфлікти між самими учнями та іншим учителем. Тут уже необхідно проявити всі свої дипломатичні здібності. Під час вирішення конфлікту між двома чи кількома учнями, найкраще буде поговорити з кожним із них окремо, тет-а-тет. Таким чином легше, ніж під час привселюдного обговорення, зробити розмову довірливою, а звідси й дізнатись про те, що стало причиною сварки. Також корисною буде розмова з обома сторонами одночасно. Класний керівник, як досвідчена й розумна людина, має запропонувати шляхи подолання проблеми, а також примирення ворогуючих сторін.

Якщо ж конфлікт виник між учнем і вчителем, індивідуальна бесіда з кожним також буде доцільною. І якщо дитина впевнено стоїть на своєму, варто пригадати, що вчителі теж іноді можуть бути неправі, особливо якщо це стосується об'єктивності та справедливості, відсутність яких учні помічають одразу. Тож не треба одразу карати учня, спершу треба як слід розібратись у ситуації, а вже потім шукати винних. Звичайно, не має однозначної відповіді на запитання, що символізує собою класний керівник — покарання чи пільги? Але головним є те, що ця людина відіграє важливу роль у житті будь-якого класу. Проте лише в тому випадку, коли сама прагне цього.

Таким би хотіли бачити свого класного керівника його учні.

Хлопці

Класний керівник — це людина, яка захистить тебе, вислухає, зрозуміє й не дасть зробити дурницю чи необдуманий вчинок.

Класний керівник — це для мене друга мама.

Я бачу свого класного керівника таким: хорошим і щоб не примушував прибирати.

Класний керівник повинен не ставити одразу погану оцінку чи писати зауваження батькам, а вирішити проблему або запитати в учня, чому він це зробив.

Дівчата

Класний керівник — це та людина, яка допоможе у важку хвилину. І ця людина повинна бути доброю.

Класний керівник має бути, як мама. Завжди розуміти, коли треба — похвалити чи похвалити, допомагати з оцінками, підказувати, що погано, а що добре...

Я вважаю, що класний керівник має бути хорошою людиною, повинен розуміти всіх дітей і не впливати на нас у поганий бік, а також бути нашим другом.

МІСЦЕ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

В системі виховання учнів ознайомлення з ситуацією в суспільному та шкільному житті, з основними підходами до визначення цілей і завдань навчання школярів дає можливість розглянути місце класного керівника в системі виховання. Але для цього треба відповісти на запитання: «Які чинники впливають на формування підлітка?» Загальновідомо, що соціалізація особистості (її освіченість у найширшому значенні) відбувається під впливом як стихійних сил соціального середовища, так і цілеспрямованих з боку спеціально створених державних і суспільних інститутів. Схематично ці сфери впливу можна зобразити так. Залежно від віку дитини одні чинники стають більш вагомими, інші відсуваються на задній план, треті мають постійний фоновий вплив. Наприклад, домашнє середовище має вирішальне значення в розвитку дитини в дошкільному віці. Будучи могутнім фактором виховання в молодшому шкільному віці, сім'я в психологічному сприйнятті дитини з часом поступається місцем перед школою. Провідною, як стверджують психологи, стає навчальна діяльність, а найбільшого авторитету під час формування ціннісних орієнтацій набуває думка вчителя. Починаючи з молодшого підліткового віку, соціальна ситуація розвитку дітей характеризується різною зміною орієнтирів. З цього часу підлітка надзвичайно хвилює, що про нього думають товариші, як вони оцінюють події, що відбуваються в світі. Хлопчики і дівчатка в цьому віці особливо пильно придивляються до однолітків, порівнюють себе з ними, намагаються відповісти на життєво важливі запитання: «Який я?», «Чи не гірший за інших?» Дуже важливо для підлітка - виправдати сподівання друзів та ні в якому разі не бути гіршим за них. Думка

«я в усьому поступаюся друзям» сприймається як трагедія. Звідси виникає потреба самоствердження, самореалізації, яка за несприятливих умов набуває гострих, конфліктних, інколи антисоціальних форм. Тому одне з найважливіших педагогічних завдань у роботі з дітьми «складного віку», яке успішно реалізують досвідчені педагоги, - організувати найрізноманітнішу діяльність, де б кожен зміг виявити свої найкращі нахили, заслужити повагу товаришів. При цьому не треба забувати, яке значення для підлітка має суспільно-корисна та суспільне оцінювана діяльність. Хоча підліток і переймається думкою проте, як його сприймає товариське середовище (товариші з класу чи друзі-сусіди), варто все ж враховувати, що не будь-яка група однолітків є для нього вагомою. Він прагне увійти до так званої референтної групи, норми стосунків якої для нього особливо важливі й сприймаються ним із задоволенням. Проте часто буває, що гурт, до якого так прагне дівчинка чи хлопчик, не відповідає взаємністю або навіть уникає їх. У такій ситуації педагогічною допомогою може бути: в першому випадку - зміна ціннісної орієнтації референтної групи (якщо вона дає негативний соціальний досвід); в другому (якщо група з педагогічних позицій оцінюється позитивно) - підвищення авторитету учня, який прагне стати членом цієї групи. Починаючи з 7-го класу (11-12 років), в психології та поведінці школярів з'являються нові тенденції, світ їхніх можливостей та інтересів розширюється і вони прагнуть вийти за межі класу, шукають себе поза найближчого оточення друзів і звичної діяльності. Дітей цього віку ми найчастіше зустрічаємо в спортивних секціях, гуртках і клубах позашкільних закладів. Відбувається активне випробовування сил. Діти переходять з одного гуртка в інший, із секції в секцію, поки не зважаться на певний вибір (або, як це часто трапляється, нічого не вибирають, і для них пріоритетною залишається лише сфера вільного спілкування). 13-14-річні підлітки досить виразно уявляють перспективу власного майбутнього життя. У них активно формується уявлення про власне «Я», виникає проблема морального вибору способів поведінки в навчальній роботі та в боротьбі за любов і повагу інших людей. При цьому в саморозвитку важливого значення набувають не стільки літературні герої, скільки цінності молодіжної субкультури, схиляння перед зірками кіно, поп-музики. Зразками для створення духовних пріоритетів і суспільних ідеалів стають старші за віком і класом учні (старшокласники). У цьому зв'язку вирішальне значення для виховання старших підлітків має формування духовно-моральної атмосфери життя старшої школи. Ця атмосфера передається як діяльно, безпосередньо комунікативним способом, так і опосередковано - через сприйняття морально-психологічного клімату стосунків старшокласників між собою, з учителями та молодшими учнями. Протягом підліткового віку діти неоднаково сприймають учителя (а отже, і його позиції). Беззастережний авторитет, який мав учитель у школяра молодших класів, у підлітковому віці піддається критиці. Слово вчителя перевіряється його ставленням до справи, моральні тенденції - вчинками й стосунками з колегами та учнями, здатністю жити чесно, розв'язувати повсякденні проблеми справедливо. Класний керівник отримує авторитет, якщо зможе стати старшим товаришем і зуміє увійти в референтне середовище учнів. Кіно, телебачення, газети і журнали, музика, література супроводжують дитину протягом усіх шкільних років, але ефективність їх

впливу, як показують спеціальні дослідження, відбувається через ті оцінки, через той вибір, який здійснюють значимі для школяра люди: батьки, вчителі, товариші. Тому вплив засобів масової інформації, відео- та магнітопродукції можна регулювати опосередковано. Сім'я та шкільні педагоги з першого до ..останнього дня навчання дитини постійно впливають на її розвиток. Але цей вплив буде успішним за умови, якщо точно відповідатиме змінам у соціальному розвитку школяра, якщо спиратиметься на авторитети соціального середовища дитини. В сучасних умовах суспільного розвитку, національного відродження України все більш зростає роль школи у формуванні особистості, здатної забезпечити прогрес нації. Розглядаючи з позиції загальноосвітньої школи проблему національного виховання, доцільно підкреслити, що одна із головних фігур у виконанні поставлених завдань – класний керівник – безпосередній наставник, вихователь, консультант учнівської молоді. Він в тісному співробітництві, співтворчості з учнями, батьками, керівниками гуртків і секцій, вихователями, вчителями-предметниками, громадськістю організовує і спрямовує освітній процес у класі. В своїй практичній діяльності класний керівник керується законом України "Про освіту", в якому чітко сформульовані. Обов'язки педагогічних працівників, зокрема: вчитель забезпечує умови для засвоєння програм; утверджує принципи загальнолюдської моралі, правди, справедливості, відданості, патріотизму, гуманізму, доброти, стриманості, працелюбства, поміркованості та інших добродійностей. виховує повагу до батьків, жінки, культурно-національних духовностей, історичних цінностей України, походження державного і соціального устрою, цивілізацій, відмінних від власних, дбайливе ставлення до навколишнього світу; готує до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами; дотримується педагогічної етики, моралі, поважає гідність дитини; захищає підростаюче покоління від будь-яких форм фізичного" або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, інших шкідливих звичок; постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну і політичну культуру. Як бачимо, вплив педагога на учнів складає ту виховну силу, яку не можна замінити ніякими статутами і програмами, ніякою організацією навчальних закладів. Цілком справедливо стверджував К Д Ушинський, що особистість вихователя означає все у вихованні. Тільки особистість може діяти на розвиток, тільки характером можна сформувати характер. Отже, в кожному наставнику важливі: характер, моральність, переконання. Виконуючи головні завдання школи, класний керівник, як особистість, має відповідати певним критеріям, зокрема а) суспільно-гуманістична спрямованість, яка передбачає високий рівень суспільної та національної свідомості, самосвідомості, переконаність; усвідомлення громадянського обов'язку. політичну культуру та культуру міжнаціонального спілкування, високий рівень моральної вихованості; соціальну активність і відповідальність; навички суспільно-гуманістичної роботи, вміння творчо працювати, використовувати і цінувати колективний досвід, прислухатись до думки колег, критично оцінювати досягнуте; вміння працювати на основі співдіяльності, співтворчості, співробітництва; прояв громадської активності на благо суверенної України; б) професійно-педагогічна спрямованість, змістом

якої є: уявлення про соціальну роль педагогічної професії; інтерес до дитини як суб'єкта діяльності вміння розуміти її потреби і особливості, складність неоднозначність внутрішнього світу, педагогічна спостережливність; педагогічний такт; в) високий рівень педагогічної майстерності, яка передбачає знання основ предмету, завдань і категорії педагогіки; закономірності вікового, анатомо-фізіологічного та психічного розвитку, соціального формування особистості; розуміння суті, мети, завдань, форм і методів виховання; знання індивідуально-психологічних та індивідуально-типологічних особливостей вихованців; наявність умінь і навичок організації виховуючої діяльності школярів - виявляти рівень вихованості; проектувати розвиток особистості в колективі, планувати, відбирати, узагальнювати освітній матеріал; володіти прийомами, засобами педагогічної техніки; встановлювати педагогічно доцільні взаємовідносини з окремими учнями, малими групами, учнівським колективом, батьками, вчителями, аналізувати свою діяльність і діяльність колективу, наслідки роботи. Отже, основними вимогами до особистості класного керівника є: суспільно-гуманістична спрямованість; педагогічна майстерність; ерудиція і культурний кругозір; моральний авторитет; педагогічний такт; любов і повага до дітей; педагогічний оптимізм; організаторські вміння; творчий підхід; безперервне підвищення кваліфікації. Сьогодні, коли вплив некерованої сфери на учнів інколи виявляється сильнішим за організовані педагогом заходи, сутність роботи класного керівника не можна розглядати по-старому. У зв'язку із зростанням джерел виховного впливу на школярів, класному керівнику доцільно тримати в полі зору всю життєдіяльність вихованців, аналізувати, оцінювати потік інформації і спрямовувати їх діяльність в позитивне русло, будуючи свої відносини на принципах співробітництва, співтворчості, проявляючи максимум довіри та поваги до особистості. В сучасній школі виникає така ситуація, коли класний керівник повинен за короткий відрізок часу виконати великий обсяг роботи. В ньому і проявляється необхідність інтенсифікації. цілісного процесу виховання. Отже, слід підняти свою роботу на якісно новий рівень, по-новому усвідомити роль класного керівника. Виховний процес з учнями проходить на уроках, заняттях гуртків, секцій, факультативів, різноманітних об'єднаннях за інтересами, екскурсіях в природу і т.д, класному керівнику необхідно знайти нові засоби педагогічного управління, підняти в своїй діяльності на більш високий рівень узагальненості. Як показує аналіз практики, виховні заходи часто бувають випадковими за мотивами і тематикою, не охоплюють всіх сторін та проблем дитячого життя, не враховують справжніх їх психічних станів. Вони створюють ніби видимість благополуччя, відволікають класного керівника від аналітико-узагальнюючої роботи, аналізу якості освітнього процесу. В чому ж сутність нових підходів до розуміння змісту роботи класного керівника в умовах цілісного освітнього процесу, організації виховуючої діяльності школярів? З точки зору класного керівника, цілісний процес виховання може бути розділений на дві однаково важливі частини: перша, об'єктивна сторона змістовної організації всього дитячого життя; друга, суб'єктивна сторона психічних "станів, переживань, формування поглядів, особистісних рис та індивідуальних здібностей. Класний керівник лише частково організовує життя і діяльність вихованців. Тут значну роль відіграють

батьки, керівники гуртків, секцій, факультативів, позашкільні установи та ін. Але класний керівник разом з ними відповідає за зміст виховного процесу, за участь в цьому школярів, їх життєву позицію, за забезпечення повної відповідності характеру цілісного виховного процесу меті національного виховання. Педагог має бути добре інформований, усвідомлений про участь вихованців в різних видах діяльності, взаємовідносинах їх у групах, про характер і зміст спілкування, потреби, інтереси, стимули і мотиви поведінки. Одержуючи і обробляючи інформацію, класний керівник контролює хід цілісного процесу виховання кожного вихованця, аналізує характер впливу на нього, обробляє дані відповідно до наслідків виховання основним критерієм вихованості, вносить педагогічні корективи в рух життя учнівського колективу. Вихідна методологічна позиція класного керівника - у формуванні дитини, підлітка, юнака, дівчини як індивідуальності, коли педагог прагне перетворити зовнішні соціально-цінні спонукання у внутрішні стимули поведінки особистості школяра, коли вона самостійно прагне до досягнення мети, проявляючи цілеспрямованість, волю. Одним словом, виховна ефективність виникає тоді, коли цілісний педагогічний процес з врахуванням вікових особливостей переміщується із сфери зовнішніх впливів у сферу внутрішніх стимулів діяльності, коли виховання на кожному етапі вікового розвитку особистості переростає у самовиховання. Звичайно, перший і найбільш відчутним наслідок виховання, на думку В.О.Сухомлинського, і тому, щоб людина стала думати про саму себе, замислитися над запитанням: що в мені гарне, а що погане? Процес самовиховання надзвичайно складний.

Процес самовиховання:

- Самостійне планування діяльності із засвоєння знань, умінь і навичок, способів поведінки.
- Розв'язання проблемних ситуацій освітнього процесу
- Самоорганізація діяльності: раціональний розподіл етапів діяльності, часу, зусиль в ході діяльності.
- Самоконтроль в діяльності: аналіз кінцевих наслідків діяльності, співставлення їх з визначеною метою, виявлення розходжень та їх причин і проектування нових перспектив і завдань.